

Simplicissimus Budapestje*

BEVEZETÉS A KORSZERŰ SZNOB- ÉS HEDONIZMUSBA, VALAMINT AZ ALKALMAZOTT EMBERLESÉS TUDOMÁNYÁBA

Mottó 2

Az új vendég kezébe vette az asztalkendőt, leporozta maga előtt, sőt jobbra és balra is az asztalterítőt. Aztán figyelmesen kibontotta a szalvétát, mintha valamely varázslatot művelne; az asztalkendőt aztán a nyakába kötötte, jól elrendezvén azt elöl a mellén, hogy ráncot ne vessen, valamint hátul a gallérjánál, hogy az asztalkendő két csücske hasonlatos lett valamely pár malackörömhöz.

Ez után a művelet után új helyre tette az asztalon a sótartót, a paprikatartót, fogpiszkálótartót, mint valamely kis bálványokat, amelyeknek megengedtetik résztvenni a közzelgő ceremóniában. Látszott, hogy nem először végzi ezt a fontos műveletet, minden kis bálványnak megvolt a maga helye, amelyre engedelmesen elvonult.

Most balkezeivel közelebb vonta a vizespoharat, amíg jobbójával az evőkést emelte fel és a kés fokával néhányszor koccantott a pohár oldalán...

KRÚDY GYULA: ISTEN VELETEK, TI BOLDOG VENDELINEK!

Kis emléktáblatan

Sokat beszélnek manapság arról, hogy a reklámok egyre hatástalanabbak, mert „nagy a zaj”, sok van belőlük, nem hiszünk nekik, csak zavarnak minket. Szerencsére nem maradnak velünk örökre, igaz, jönnek helyettük újak. Am a köztéri szobrok és emléktáblák kis túlzással örökre szólnak. Igaz, a nagy történelmi fordulások néhányszor átrendezték a fővárosi állományt, de mai demokráciánk minden probléma ellenére tartósan ígérkezik. A szobrokról ezúttal ne is beszéljünk, de az emléktáblák burjánzása szembeszökő. Különösen a képzőművészeti alkotást nem tartalmazóké, mert azok nem fővárosi, hanem kerületi hatáskörbe tartoznak.

A jó emléktábla tárgyyszerű, kevés szóval, esetleg némi poézissal éri el megállító és megindító hatását. Tárgya valóban a közre tartozik. A Katona József utca 21. szám alatti házra tavaly decemberben elhelyezett tábla éppen ilyen. „E házból hurcolták el és végezték ki sortársaival együtt 1944. december 30-án Richter Gedeon gyógyszerészt, a magyar gyógyszeripar megteremtőjét, a Richter Gedeon Nyrt. megalapítóját.” A

bronz portré közel hozza a mai emlékezőhöz a meggyilkolt gyógyszerészt, feltalálót, üzletembert.

A Kis-Svábhegyre vezető elegáns Csaba utca egyik házán lettem figyelmes a következő táblára: „E házban élt Egri Csaba (1945-1977) író és műfordító.” Utána egy suta versidézet, aláíratlanul, nyilván az írótól. Évek múlva, egy antikváriumban megtaláltam egyetlen megjelent novelláskötetét — szomorú, túlsúlyos, nagyot akaró fiatalember néz le a fülszövegről. Jól tudjuk, korántsem lehetetlen dolog harminckét éves korban írónak úgy meghalni, hogy lába nyomát is őrizni illik. De vajon e táblának mi a titka? Hogy sikerülhetett örök életűvé tenni azt a hírnevet, amely alkalmasint nem is létezett? Az egyik leginkább eszköztelen, mégis megindító tábla a Pénzügyminisztérium Dorotytya utcai oldalánál olvasható: „Itt állt valaha az a ház, ahol 1838. augusztus 25-én először lépett fel Joachim József, minden idők egyik legnagyobb hegedűművésze és pedagógusa”.

Se a ház, se Joachim hegedűjátéka nincsen már sehol — csak az emlék. Joachim hegedűjátéka ma már „lesüllyedt kultúrjóság”, mint a kapca, a logarléc vagy a golfabdás írógép. Örököljük a róla szóló tudást, mely egyre halványabban pislákol, a róla szóló tudás átörökítése egyre inkább a specialiták — meg az emléktáblák — dolga. Az a tény azért talán kifizér volna még, hogy Joachim az idő tájt mindössze hét éves volt...

A forma is hagy olykor maga után kívánivalót. A minap az Aradi utcán gyalogolva egy „gazdaságtalan” változatra lettem figyelmes. Több bajban is szenved. Nincs megnevezve, ki állította (ez mindig gyanús!), jóval nagyobb, mint kelle-

ne, hiszen legalább egyharmada üres. De a legnagyobb baj itt az, hogy felmerül, vajon tényleg közfeladat-e Pártos Ödön emlékének őrzése.

Kis nyomozással egy hallatlanul érdekes életútra bukkanhat az ember. A nagy hírű, világszerte koncertező fiatal művész a két háború között többször is külföldön (például Bakuban) tanított, majd Bronislav Huberman hívására Palesztinában telepedett le, a Tel Aviv-i zeneakadémia egyik alapítója, majd igazgatója lett. Zeneszerzőként is jegyzik. Vajon mindez miért hiányzik? E nélkül kontraproduktív a művész centenáriuma, 2007-ben leleplezett emlékjel. És ezen aligha lehet olyan „egyszerűen” segíteni, mint a nagyszerű és sokoldalú filozófus, Bence György ormótlan márványán ejtett méltatlan hibán (a Phoenix-ház Katona József utcai falán): egy év után sikerült végre egy ékezetet vésni a „filozófus” szóra...

Van hogy valamely kezdeményező úgy kerül meg a hatósági vesszőfutást, hogy a mementót eleve az épületen belül helyezik el. Mint Eörsi István és „bűntársai”, akik a Liszt Ferenc téri Vian kávéházban, az egykori Patyolatban, sajnálatos módon a nehezen megközelíthető konyhai kiadópult fölé helyezték el minden idők egyik legnagyobb budapesti emléktábláját arról, hogy „Allen Ginsberg 1993. március 19-én ide hozta a gatyáját mosatni.” Alatta pedig Ginsberg ezen aktus ihlette versikéje, faksimilében. Ahogy Hrabal mondta

*Mottó: „Nekem mondd, pestinek, hogy füle van a tepsinek?” – XX. század végi mondás

volna, (ha megérte volna az esetet:) „Ut-
cára a Ginsberg-emléktáblával! Ez most a
becsületes emberek jelszava!”

Asszociációs gyakorlat egy nagyon hideg téli napon, avagy nem elég jó fejnek len- ni, szolidaritás nélkül?

Simplicissimus nagy barátja a tréfás elne-
vezéseknek. A minap is nagyon megörült,
amikor a Károly körúton először megpil-
lantotta a Főbe-járat Music Pub elnevezést.
Nem lehet ma könnyű nevet adni egy-egy
új klubnak! Lehurrogtatta magát az önkén-
telen megjegyzéséért, hogy még jobb lenne
a Phoebe Járat formáció – mert elismerte,
úgy nagyon kevesen értenék meg, miről
van szó. És abban a szempillantásban –
talán a hideg miatt – egy remekbe szabott
felirat jelent meg lelki szemei előtt, Buda-
pesten kétségkívül a legszebb e nemben. Az
egykori Népszállón található, a XIII. Dózsa
György út 152. alatt. (Az, hogy szép, nem
feltétlenül jelenti azt, hogy jól is olvasható.)

Budapest nagymérvű fejlődése közvetlenül
1900 előtt és után megnövekedett adóbevé-
telekkel is járt, amely lehetővé tette, hogy
aktívabb nyomorenyhítő politikát folytassanak.
Sokan belátták, hogy angol mintára
szükség van olyan épületekre, mint amilyen
ez a nagy sárga ház, eredeti nevén Népszálló.
1912. február 17-én nyitotta meg dr. Bárczy
István polgármester. Olyan dolgozó férfiak
szállásául szolgált, akik többre vágytak mint
egy városi ágybérlet, de egy teljes szobá-
ra nem futotta nekik. Ebben az épületben
összesen 417 szobácska volt, amelyek fala
nem ért a mennyezetig. A bérlőknek min-
den áldott nap jegyet kellett váltaniuk, és
este 7 és reggel 8 óra között használhatták
a helyiségeket. A városi tanácsban nagy
vita alakult ki, hogy valóban szükség volt-
e a terv szerinti megvalósítandó mindenfé-
le „luxusra”, például, hogy vécék vannak
minden (!) szinten (nem csak a földszinten,
ahogy Angliában). Felrótták, hogy legalább
500 ágy kellett volna ide, hogy hosszú tá-
von önfenntartó legyen az intézmény. „Vi-
lágraszóló reklámpalota”... „A külföldiek-
nek szóló mutatványos bódé” — kritizálták
az ellenfelek. Igaz, minthogy folyamatosan
veszteséges volt, még telt ház esetén is, a töb-
bi négy tervezett szálló sohasem épült meg.

Két pincér, két női személy

Régen volt, tán igaz se volt, a kisvállalko-
zási forradalom után, de a rendszerváltás
előtt volt egy kétszintes salátabár a Pannó-
nia utca 1. szám alatt. A földszinten lehetett
a salátát megkapni, leülni az emeleten. Itt
működött évekig Budapest „legszexisebb,
mégse kurvás pincérnöje” – ez utóbbi kitétel
annak ellenére volt igaz, hogy a jeles szem-
ély a lehetőségek végső határát súrolóan
rövid bőrszoknyája nagyon nagy mértékben
láttatni engedte szépséges és igen hosszú

combjait. Ugyanakkor igazi, hamisítatlan
kedvesség sugárzott belőle, mosolyogva az
ember szemébe nézett, mint egy legjobb ba-
rát nagymamája, uzsonnakor. Hogy a sala-
ta és az árfekvés milyen volt? Ki emlékszik
arra... Mindez az új gasztronómiai kultúra
hajnalán zajlott, nem volt nagy választék,
úgyhogy az embert mindig oda vitte a lába,
nem is kérdés.

Simplicissimus legnagyobb felnőttkori pin-
cérélménye, kétség sem fér hozzá, az And-
rássy úti Klassz vendéglő első hónapjaihoz
fűződik. Ahogy minden Nyájas Olvasó
bizonyára jól emlékszik erre, a vendéglő
olyan fokozatosan készült el, hogy jó ide-
ig még a neve is csak filctollal volt kiírva
az ablaküvegre. Ebben az időben, a legelső
személyzethez tartozott az illető harminc
körüli szőke, rövid hajviseletű személy.
Simplicissimus imádja, ha kiszolgálják, de
tanácsot ritkán kér a pincértől. Mígnem
egyszer bor ügyében mégis erre szorult. A
hölgy kevés szóval, de pontosan orientálta
a vendégét. Portugieser lett az eredmény...
De ahogyan az kialakult! Két felnőtt, egyen-
rangú, ételért-italért lelkesedő polgár dis-
kurzusa, az anyagi és más piszkos érdeke-
ket mind kizárva.

Több se kellett Simplicissimusnak, kezdett
gyakrabban oda járni, és attól fogva min-
denben tanácsot kért. És sohasem csalódott
partnerében, aki étel- és itallap- valamint
életismeretből minden alkalommal csilla-
gos ötöstre vizsgázott. Krúdy pincérhőse,
Vendelin jöhet csak szóba párhuzamként,
ám annak szerencsétlen magánélete nél-
kül. Lerítt róla a biztonság, a magánéleti
egyensúly. Ám sajnos, munkarendjét nem
lehetett kiismerni. Mekkora különbség volt,
ha nem ő szolgált fel! Aztán egy nap nyil-
vánvalóvá vált, hogy már nem dolgozik ott.
Minthogy a neve sem volt ismeretes, nem
lehetett utána érdeklődni... Meg kínos is
lett volna, hiszen nem mint női személy, ha-
nem mint szakszemély volt érdekes! Vajon
hol dolgozhat most? Csakis amiatt, hogy
az olvasók felismerjék, megpróbálok most
egy politikailag nem igazán korrekt leírást
adni róla. A legfontosabb ismertetőjegye az
volt, hogy másodlagos nemi jegyei fordít-
ott arányban állottak a férfilapok közhe-
lyes vonzalmaival... Azaz melle viszonylag
kicsinek volt mondható, fenéke ellenben
viszonylag nagynak... Vajon mi történhe-
tett? Ellenállhatatlan ajánlatot kapott egy
bécsi luxusétteremből? Vagy a tulajdonos
felesége volt, és kiderült az ikerterhesség?
Ha valaki tud róla valamit, akkor tudassa
a szerkesztőséggel. Szeretnék megint egy-
szer a tanácsai szerint ebédelni.